07/04/2019

Οι Γιορτές Εξόδου της Φρουράς των Ελεύθερων Πολιορκημένων

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

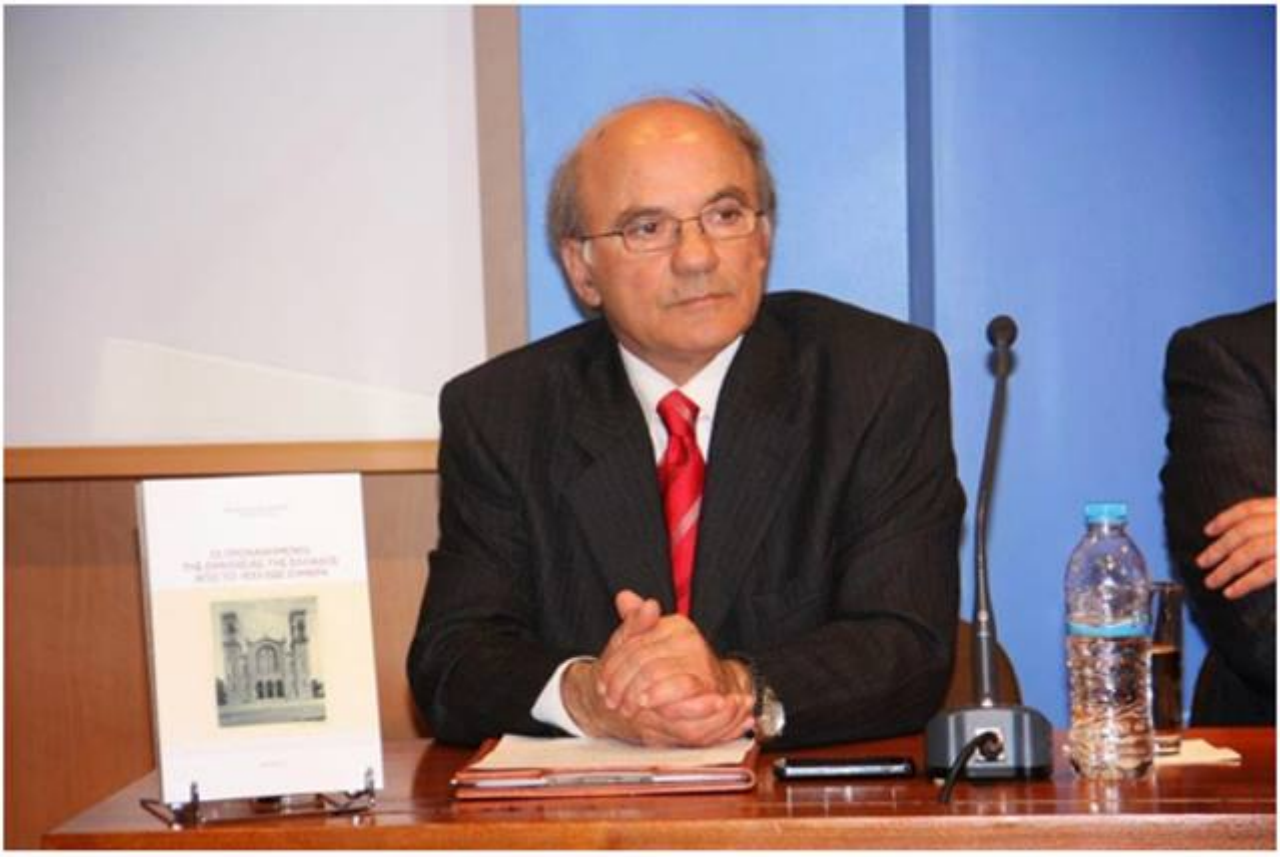

*«Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος, αν τολμήσετε να πράξετε τούτο, πρώτον θυσιάσατε εμένα και σας αφήνω κατάρα του Θεού και της Παναγιάς και το αίμα των αθώων να πέση εις τα κεφάλια σας».**Επίσκοπος Ιωσήφ Ρωγών***

Γράφει ο Καθηγητής Χρήστος Γερ. Σιάσος

Το Σάββατο του Λαζάρου και την Κυριακή των Βαΐων για την Ιερή Πόλη του Μεσολογγίου είναι ένα διήμερο ιστορικής μνήμης που έχει τεράστια σημασία όχι μόνο για το «μικρό αλωνάκι» αλλά για ολόκληρο τον Ελληνισμό. Ο Εθνικός μας ποιητής στους Ελεύθερους Πολιορκημένους γράφει: «*...Είν' έτοιμα στην άσπονδη πλημμύρα των αρμάτων – δρόμο να σχίσουν τα σπαθιά κι ελεύθεροι να μείνουν – εκείθε με τους αδελφούς, εδώθε με το χάρο...».*

Σ’ αυτούς που θυσίασαν τη ζωή τους στο μεγαλείο του Αγώνα για την λευτεριά 193 χρόνια πριν, θα αφιερώσουμε σήμερα λίγες σκέψεις μας.

Η πόλη του Μεσολογγίου βρίσκεται ανάμεσα σε τρείς αξιόλογες αρχαίες πόλεις, την Καλυδώνα, την Πλευρώνα και την Αλίκυρνα, οι οποίες γνώρισαν μεγάλη ανάπτυξη και έφτασαν στο μέγιστο σημείο ακμής τους κατά την Αρχαιότητα. Η πρώτη ιστορική αναφορά του Μεσολογγίου τοποθετείται στο 16ο μ. Χ. αιώνα, (7 Οκτωβρίου 1571 από τον Ενετό PaoloParuta). Η ονομασία της πόλης κατά την επικρατέστερη άποψη οφείλεται στην Ιταλική φράση MESSOLAGHI, δηλαδή «ανάμεσα από λίμνες».

Στην μακραίωνη και πολυτάραχη ιστορία του, το Μεσολόγγι πρόσφερε στην Ελλάδα πέντε ποιητές: Κωστή Παλαμά, Γεώργιο Δροσίνη, Αντώνη Τραυλαντώνη, Μιλτιάδη Μαλακάση, Ρήγα Γκόλφη και Μίμη Λυμπεράκη, καθώς και πέντε Πρωθυπουργούς: Χαρίλαο Τρικούπη, Σπυρίδωνα Τρικούπη, Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, Δημήτριο Βάλβη και Ζηνόβιο Βάλβη.

Ο Αναστάσιος Πολυζωίδης στις 4 Αυγούστου 1825 στο Ναύπλιο χαρακτήρισε το Μεσολόγγι «ΠόλινΙεράν», γράφοντας: *«Μεσολόγγι! ΠόλινΙεράν σε ονομάζω, διότι ηξιώθης να έχεις Ιερά κειμήλια εναποτεθειμένα εις τους κόλπους σου τους μεγαλύτερους άνδρας, όσοι εις την Ιστορίαντης Νεωτέρας Ελλάδος διέπρεψαν». Σ*τις 22 Απριλίου 1937 ο Βασιλεύς Γεώργιος Β΄ ονομάζει με Βασιλικό Διάταγμα το Μεσολόγγι «Ιερή Πόλη»(Ν. 645/1937)**.**Το Μεσολόγγι και η πόλη Άλαμο των ΗΠΑ, είναι οι μοναδικές πόλεις στον κόσμο που φέρουν τον τίτλο «Ιερές» για ιστορικούς και ηρωικούς λόγους!

Ο κάθε επισκέπτης, ντόπιος ή ξένος, πριν περάσει την Πύλη της πόλης με δέος θα διαβάσει σε μαρμάρινη στήλη τη ρήση του Λουκή Ακρίτα,*«Κάθε ελεύθερος άνθρωπος είναι Δημότης Μεσολογγίου».*

Στις 10 Απριλίου 1771, το Μεσολόγγι επαναστατεί. Οι Τούρκοι σφάζουν και λεηλατούν. Επί τρείς ημέρες η φωτιά καταστρέφει την πόλη, καίγεται και η Παλαμαϊκή Σχολή.

Στις 5 Μαρτίου 1821,γίνεται η πρώτη επίθεση του Στρατηγού Μακρή με άλλους Καπεταναίους εναντίον Τουρκικής αποστολής στη Σκάλα Μαυρομμάτη κοντά στο Μεσολόγγι και στις 20 Μαΐου υψώνουν τη σημαία της Επανάστασης.

Στους αγώνες για την λευτεριά συμμετέχουν οπλαρχηγοί, πολεμιστές από όλη την

Ελλάδα και το εξωτερικό, Φιλέλληνες από Αμερική, Γαλλία, Αγγλία, Ιταλία, Πολωνία, Σουηδία, Ρωσία, Κύπρο και άλλα Κράτη.

Στις 25 Δεκεμβρίου 1822 τα ξημερώματα ο Ομέρ Βρυώνης αποφασίζει έφοδο, το σχέδιο της οποίας αποκάλυψε στον γραμματέα του στρατηγού Μακρή ο κυνηγός του Βρυώνη, Γιάννης Γούναρης. Για την πράξη αυτή του Γούναρη, ο Βρυώνης σφάζει τη γυναίκα και τα παιδιά του. Η έφοδος απέτυχε με πολλές απώλειες των Τούρκων οι οποίοι στη συνέχεια αποχώρησαν και έφυγαν προς τον Κραβασσαρά, σημερινή Αμφιλοχία και από εκεί στην Πρέβεζα.

Από το Μάρτιο του 1823 ο Μαυροκορδάτος αναθέτει στον Μιχαήλ Κοκκίνη την οχύρωση του Μεσολογγίου, με τείχος ύψος 3.50 μ. και δεκαοχτώ ντάπιες – προμαχώνες και επτά πυροβολεία. Το τείχος ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 1824.

Τον Απρίλιο του 1825 ο Κιουταχής προετοιμάζει την Β΄ πολιορκία του Μεσολογγίου. Ο Ιμπραήμ αναγγέλλει ότι σε δεκαπέντε ημέρες θα «μπει» στην πόλη. Τον Φεβρουάριο του 1826 διέταξε γενικό κανονιοβολισμό και η Φρουρά βγήκε από τα τείχη με ξεγυμνωμένα τα γιαταγάνια. Οι απώλειες του Ιμπραήμ πολλές. Σκέφτηκαν να εξουδετερώσουν το Βασιλάδι, το Ντολμά και την Κλείσοβα και στη συνέχεια τη Φοινικιά προκειμένου να σταματήσουν κάθε ανεφοδιασμό της πόλης. Τρείς φορές το προσπάθησαν και τις τρείς γύρισαν στα πλοιάριά τους. Δεκάχρονο παλληκάρι, προκάλεσε ανάφλεξη στο μπαρούτι με πολλές απώλειες.

Η Φρουρά αποσύρθηκε ξανά στην Αγία Τριάδα. Στην πόλη τα τρόφιμα τελείωναν. Η πείνα απλωνόταν παντού. Οι Μεσολογγίτες άρχιζαν να μαγειρεύουν ότι βρουν, γάτες, σκυλιά και όπως γράφει ο Κασομούλης, «...Εδόθησαν και εις τους ποντικούς...». Στην πόλη βρισκόταν 5.500 γυναικόπαιδα και 3.600 πολεμιστές από αυτούς οι 600 λαβωμένοι και άρρωστοι. Έφθασε η ώρα των μεγάλων αποφάσεων.

Ο ΕπίσκοποςΡωγών και ΚοζύληςΙωσήφ, από το ιστορικό χωριό Αμπελάκια της Θεσσαλίαςμετά από πολλές περιπέτειες φθάνει στην Άρτα και συναντά τον Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Άρτας Πορφύριο. Ο Πορφύριος αφού εκτίμησε τις γνώσεις, την αγωνιστικότητα και τις θυσίες του Ιωσήφ, τον τοποθετεί Πρωτοσύγκελλό του και τον μυεί στη Φιλική Εταιρία. Το 1820 σε ηλικία σαράντα τεσσάρων χρονών, χειροτονείται Επίσκοπος Ρωγών και Κοζύλης, **παλαιά Επισκοπή στην περιοχή της Πρέβεζας.**

Την εποχή εκείνη άρχισε η εξέγερση στη Δυτική Ελλάδα και ακολουθούν εξορίες και βασανιστήρια. Ο Ιωσήφ έρχεται προς την περιοχή του Βάλτου Ακαρνανίας. Εδώ

συναντά τον οπλαρχηγό Ανδρέα Ίσκο και στη συνέχεια πηγαίνει στο Κομποτί, για να συναντήσει τον μεγάλο Αρχηγό του Αγώνα Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο μαζί με τα στρατεύματά του και να αποφασίσουν για την πορεία του Αγώνα. Τον Φεβρουάριο του 1822 ο Επίσκοπος Ιωσήφ έρχεται στο Μεσολόγγι.

Στο Μεσολόγγι, συναντά ξανά τον Μητροπολίτη Πορφύριο και μαζί με τον πατριώτη του, Έπαρχο Βάλτου Ίβον, συνεργάζεται με τον Μαυροκορδάτο για την έκβαση του Αγώνα. Ο Ιωσήφ γίνεται ο γεφυροποιός όλων μέσα στην πόλη του Μεσολογγίου.

Στις 24 Δεκεμβρίου 1823 διοργανώνει με απόλυτη επιτυχία την υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα και κατάφερε να συμφιλιώσει με αυτή του την ενέργεια την Εκκλησία και τον Μεσολογγίτικο λαό με τους Φιλέλληνες καθώς και τους Σουλιώτες.

Μαζί με τον Μητροπολίτη Πορφύριο κηδεύει στο Μεσολόγγι, τον Αύγουστο του 1823, τον ήρωα Μάρκο Μπότσαρη. Στις 19 Απριλίου του 1824 κηδεύει τον Μεγάλο Φιλέλληνα Λόρδο Βύρωνα. Με τον Ελβετό Φιλέλληνα εκδότη των «Ελληνικών Χρονικών» Ιωάννη Μάγερ συνεργάζεται σε οργανωτικά θέματα του Αγώνα.

Μετά από ένα χρόνο πολιορκίας, το Μεσολόγγι περνούσε τα τελευταία δύσκολα εικοσιτετράωρα. Βλέποντας πως ήταν αδύνατο πλέον να έρθουν ενισχύσεις για τον αγώνα, εκκλησία, οπλαρχηγοί και «καπεταναίοι» της πόλης, αποφάσισαν τη συγκρότηση προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής η οποία θα συνεδρίαζε στον περίβολο της εκκλησίας της Αγίας Παρασκευούλας και εκεί θα έπαιρναν την μεγάλη απόφαση για την Έξοδο. Ήταν ημέρα Τρίτη 6 Απριλίου 1826.

Η επιτροπή αποτελούνταν από τους: Επίσκοπο Ιωσήφ Ρωγών και Κοζύλης, Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο, Παναγιώτη Παλαμά, Ιάκωβο Μάγερ, Χρήστο Καψάλη, τους οπλαρχηγούς, Θανάση Ραζηκώτσικα, Νότη Μπότσαρη, Δημήτρη Μακρή, ΚίτσοΤζαβέλλα, Γεώργιο Κίτσο, Ν.Στουρνάρα, Δημ. Κοντογιάννη, Κώστα Βλαχόπουλο, Δημ. Γεροθανάση, Δ. Σιαδήμα, το φρούραρχο ΜήτροΔεληγιώργη, τους Αντιστράτηγους Γιαννάκη Ραζηκώτσικα, Παν. Σωτηρόπουλο, Γεώρ. Τζαβέλα, Ζάχο Μήλιο, Β. Χασάπη, Κων. Τσιριγώτη, Αθ. Κουτσονίκα, Γιώτη Γκιώνη, Νικ. Καραμήστο και άλλους καπεταναίους.

Πρόεδρος ορίστηκε ο Επίσκοπος Ρωγών και Κοζύλης Ιωσήφ. Δύσκολες ώρες, λίγος ο χρόνος. Ο Εκκλησιαστικός αυτός Ηγέτης, ήρθε από τα Αμπελάκια της Θεσσαλίας στο ηρωικό Μεσολόγγι για να δοξάσει τον τόπο αυτόν και να δοξαστεί ως ο μεγάλος Ιερομάρτυρας. Αυτές τις δύσκολες ημέρες, γίνεται Κυβερνήτης,

Εθνάρχης, Στρατηγός, γίνεται ο Δεσπότης της πόλης.

Είχε μεγάλη επιρροή και δεν γινόταν τίποτα στο Μεσολόγγι χωρίς την παρουσία του. « Ο Επίσκοπος Ρωγών Ιωσήφ με μεγάλη καρτερία και γενναιότητα υποφέρει τα δεινά χάριν του Μεσολογγίου και της Πατρίδος, κρατών τον Τίμιον Σταυρόν εις τας χείρας του και με ρακώδη ενδυμασία εμψυχώνων τους πολιορκημένους Μεσολογγίτες, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, τους ετοιμάζει να υποδεχθούν με μεγάλη καρτερία και γενναιότητα την θυσία για την Πατρίδα…», γράφει στις 19 Δεκεμβρίου 1825 η εφημερίδα, τα Ελληνικά Χρονικά. Από το ρακένδυτο πετραχήλι του «κρέμονται» οι ψυχές όλων των πολιορκημένων Μεσολογγιτών.

Το συμβούλιο που θα προεδρεύσει ο Επίσκοπος ονομάσθηκε «Συμβούλιο του Θανάτου». Τις ώρες αυτές η Αγία Παρασκευούλα στέκει δίπλα στον καθένα και τον φωτίζει για τις επόμενες αποφάσεις.

Η ώρα της μεγάλης μάχης πλησιάζει. Η πρόταση ήταν πολύ σκληρή, σφαγή όλων των γυναικόπαιδων του Μεσολογγίου, προκειμένου να μην πέσουν στα χέρια των Τούρκων. Ο Επίσκοπος Ιωσήφ αντέδρασε αμέσως λέγοντας: *«Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος, αν τολμήσετε να πράξετε τούτο, πρώτον θυσιάσατε εμένα και σας αφήνω κατάρα του Θεού και της Παναγιάς μας και το αίμα των αθώων να πέσει εις τα κεφάλια σας».*

Ο Επίσκοπος, όπως γράφει ο Κασομούλης, άρχισε να κλαίει, όλοι έμειναν σιωπηλοί-βουβοί για αρκετή ώρα. Αποφασίστηκε να μη θανατώσουν τα γυναικόπαιδα. Ο Θανάσης Ραζηκώτσικας λέει με δυνατή φωνή: «Αδέρφια, υπάρχει δρόμος… είναι ο δρόμος του Θεού!» Δύσκολες ώρες, όλοι είναι σκεπτικοί, ο Επίσκοπος παίρνει τους στοχασμούς όλων των Συμβούλων και του λαού, αναλογίζεται τη μεγάλη ευθύνη που έχει ως Πρόεδρος και Αρχιερέας και με τη σοφία που τον διακατέχει, συντάσσει την απόφαση και το σχέδιο της Εξόδου, το υπαγορεύει στον λόγιο Νικόλαο Κασομούλη, από τη Σιάτιστα της Κοζάνης, που ήταν και Γραμματέας του Στρατηγού Νικολάου Στουρνάρη.

Η απόφαση αποτελείται από δεκαεπτά άρθρα με αναφορά στον αγώνα για την Ελευθερία ή τον Θάνατο. Η Έξοδος αποφασίστηκε ομόφωνα να γίνει Σάββατο Λαζάρου προς Κυριακή των Βαΐων, στις 10 με 11 Απριλίου του 1826, τα μεσάνυχτα ώρα 10 με 12. Έτσι, η τύχη, η δόξα, ο αιώνιος θρύλος, η λύση της τραγωδίας του Μεσολογγίου, κρίθηκαν στο Συμβούλιο αυτό με αυτή την απόφαση που υλοποιήθηκε στη συνέχεια. Ο Μάγερ, μετά το Συμβούλιο, σε επιστολή του γράφει: *«Καταντήσαμε εις τοιαύτην ανάγκην, ώστε να τρεφώμεθα από τα πλέον ακάθαρτα ζώα: γάτες, ποντίκια και σκυλιά. Υποφέρομεν φρικτά από πείναν και από δίψαν…».*

Κάθε χρόνο, στις Γιορτές Εξόδου του Μεσολογγίου, προσκυνητές από κάθε γωνιά της Ελλάδος και του Εξωτερικού προσέρχονται στο Ιστορικό αυτό εκκλησάκι, προσκυνούν την ιστορική και θαυματουργή εικόνα της Αγίας Παρασκευής, ανάβουν το κεράκι τους προσευχόμενοι να μην ζήσουμε ποτέ πια τέτοιες απάνθρωπες καταστάσεις. Φέτος, μετά από 193 χρόνια στο ιστορικό αυτό εκκλησάκι θα τελεστεί, το Σάββατο 13 Απριλίου 2019, από τον Μητροπολίτη Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ. ΚΟΣΜΑ Πανηγυρική Αρχιερατική Θεία Λειτουργία και στη συνέχεια μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των πεσόντων κατά την Ηρωική Έξοδο των Ελεύθερων Πολιορκημένων.

Η Απόφαση της Εξόδου:

«Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος
Βλέποντες τον εαυτόν μας, το στράτευμα και τους πολίτας εν γένει μικρούς και μεγάλους παρ' ελπίδαν υστερημένους από όλα τα κατεπείγοντα αναγκαία της ζωής προ 40 ημέρας και ότι εκπληρώσαμεν τα χρέη μας ως πιστοί στρατιώται της πατρίδος εις την στενήνπολιορκίανταύτην και ότι, εάν μίαν ημέρανυπομείνωμενπερισσότερον, θέλομεν αποθάνει όρθιοι εις τους δρόμους όλοι.
Θεωρούντες εκ του άλλου ότι μας εξέλιπεν κάθε ελπίς βοηθείας και προμηθείας, τόσον από την θάλασσαν καθώς και από την ξηράν ώστε να δυνηθώμεν να βαστάξωμεν, ενώ ευρισκόμεθα νικηταί του εχθρού, αποφασίσαμεν ομοφώνως:
Η έξοδός μας να γίνη βράδυ εις τας δύο ώρας της νυκτός 10 Απριλίου, ημέρα Σάββατον και ξημερώνοντας των Βαΐων, κατά το εξής σχέδιον, ή έλθη ή δεν έλθη βοήθεια:

Μνημείο της απόφασης της Εξόδου, που τοποθετήθηκε
από το Κέντρου Λόγου & Τέχνης, «Διέξοδος» έξω από τον Κήπο των Ηρώων

Α΄. – Όλοι οι Οπλαρχηγοί οι από την δάμπιαν του Στορνάρη έως εις την δάμπιαν του Μακρή, με τους υπό την οδηγίαν των, μία κολώνα, να ριχθούν εις την δάμπιαν του εχθρού εις την ακρογιαλιάν, εις το δεξιόν. Η σημαία του στρατηγού Νότη Βότζιαρη θέλει μείνει ανοικτή, ως οδηγός του σώματος τούτου. Ο στρατηγός

Μακρής να την συνοδεύση με ειδήμονας, όπου γνωρίζουν τον τόπον.
Β΄. – Όλοι οι Οπλαρχηγοί οι από την δάμπιαν του στρατηγού Μακρή έως εις την Μαρμαρούν με τους υπό την οδηγίαν των, μία κολώνα όλοι, να ριχθούν εις τον προμαχώνα αριστερά κατά των εχθρών. Ο στρατηγός Μακρής, με την σημαίαν του ανοικτήν, θέλει είναι οδηγός του σώματος τούτου, αριστερά.
Γ΄. – Δια να μη μπερδευθή το Στράτευμα με ταις φαμελλιαίς, δίδεται το γεφύρι της δάμπιας του Στορνάρη, και όλοι οι φαμελλίται, εντόπιοι και ξένοι, να ταις συνοδεύσουν και να διαβούν απ' εκεί. Τα δύο γεφύρια είναι το μεν δια την δεξιάνκολώναν και το της Λουνέττας δια την αριστεράν.
Δ΄. – Κάθε οπλαρχηγός να σηκώνη τους στρατιώτας του ανά έναν από τον προμαχώνα του, ώστε ο τόπος να μείνη εύκαιρος έως εις την ύστερηνώραν.

Ε΄. – Οι από την Μαρμαρούν, άμα σκοτειδιάση, να τραβηχθούν από ένας-ένας και να σταθούν εις την δάμπιαν του Χορμόβα.
ΣΤ΄. – Ο Τζιαβέλας, με όλον το Βοηθητικόν σώμα, να μείνη οπισθοφυλακή× αυτός με όλους θέλει περιέλθει όλον τον γύρον του Φρουρίου να δώση την είδησιν εις όλους και να τους πάρη μαζί του.
Ζ΄. – Το σώμα της Κλείσοβας, οδηγούμενον από τους Οπλαρχηγούς του, να εξέλθη με τα πλοιάρια εις την μίαν της νυκτός, σιγανά, και άμα φθάση εις την ξηράν να σταθή έως εις τας 2 ώρας, όπου θα γίνη το κίνημα απ' εδώ, να κινηθή και αυτό.
Η΄. – Ο τόπος, το σημείον της διευθύνσεώς μας, θέλει είναι ο Άγιος Σιμεός. Οι οδηγοί θέλουν προσέχει να συγκεντρωθούμεν εκεί όλοι.
Θ΄. – Οι λαγουμτζήδες να βάλουν εις τα φυτίλια φωτιά, λογαριάζοντες να βαστάξουν μετά την έξοδόν μας μία ώρα επέκεινα. Το ίδιον να οδηγηθούν και οι εις τας πυριτοθήκας ευρισκόμενοι ασθενείς και χωλοί. Ηξεύρομεν όλοι τον Καψάλην.
Ι΄. – Επειδή θα πληγωθούν και πολλοί εξ ημών εις τον δρόμον, κάθε σύνδροφοςχρεωστεί να τον βοηθή και να παίρνη και τ' άρματά του, και εάν δεν είναι εκ του ιδίου σώματος.
ΙΑ΄. – Απαγορεύεται αυστηρώς κανένας να μη αρπάξη άρμα συνδρόφου του εις τον δρόμον, πληγωμένου ή αδυνάτου, αργυρούν ή σιδηρούν και φύγη. Όπου φανή τοιούτος, μετά την σωτηρίαν μας θέλει δίδει το πράγμα οπίσω και θέλει θεωρείσθαι ως προδότης.
ΙΒ΄. – Οι φαμελλίται όλοι, άμα προκαταλάβουν τους δύο προμαχώνας αι άλλαι δύο κολώναις, θέλουν κινηθεί αμέσως, ώστε να περιστοιχισθούν από την οπισθοφυλακήν.
ΙΓ΄. – Κανένας να μη ομιλήση ή φωνάξη την ώραν της εξόδου μας, έως ότου να πέση το δουφέκι εις το ορδί του Κιουταχή από την βοήθειαν οπού περιμένομεν και εάν, κατά δυστυχίαν, δεν έλθουν βοήθεια, οι όπισθεν πάλιν θέλουν κινηθή αμέσως, όταν κινηθούν αι σημαίαι.
ΙΔ΄. – Όσοι των αδυνάτων και πληγωμένων επιθυμούν να εξέλθουν και δύνανται, να ειδοποιηθούν από τα σώματά των τούτο.
ΙΕ΄. – Τα μικρά παιδιά όλα να τα ποτίσουν αφιόνι οι γονείς, άμα σκοτειδιάση.
ΙΣΤ΄. – Το μυστικόν θέλει το έχωμεν: «Καστριωοί και Δογγίσιοι».

Νικόλας Κασομούλης, γραμματεύς του Στορνάρη, να περιέλθη από τώρα να τους το διαβάση, ιδιαιτέρως εις τον καθέναν. Εάν δε, εις αυτό το διάστημα, έξαφνα φανή ο στόλος μας, πολεμών και νικών να μείνωμεν έως ότου ανταποκριθούμεν.
Εν Μεσολογγίω 10 Απριλίου 1826»

Την Παρασκευή 9 Απριλίου 1826, παραμονή της Εξόδου, ο Επίσκοπος Ρωγών Ιωσήφ μετάλαβε των Αχράντων Μυστηρίων όλους τους Πολιορκημένους του Μεσολογγίου.

10 Απριλίου 1826, η νύχτα της Εξόδου. Μια φωνή ακούστηκε να λέει, «πίσω στα κανόνια σας», ακολούθησε πανικός, μέσα στο Μεσολόγγι είχαν αρχίσει οι σφαγές, σε πολλά σημεία της πόλης, σημειώθηκαν δραματικές σκηνές. Στον αγώνα δεν «ρίχτηκαν» μόνο οπλαρχηγοί, πολεμιστές, άνδρες, γυναίκες αλλά και «αμούστακα» παιδιά, αυτά τα παιδιά, τα πεινασμένα, τα δυστυχισμένα, που λίγο πιο πέρα έβλεπαν το άψυχο σώμα του πατέρα, της μάνας, του αδερφού, δεν μπορείς να τα αγνοήσεις, γιατί αυτά με τον δικό τους τρόπο έπλεξαν το ηρωικό στοιχείο του αγώνα.

«…Μια ομάδα από μικροπαίδια… ορκίστηκαν όλα τους ζωσμένα ψεύτικα σπαθιά στη μέση, να υπερασπίσουν την Πατρίδα, μέχρι θανάτου… γεμίζουν κατά τις μάχες τα τουφέκια των αγωνιστών… Ήταν το ξακουστό Σώμα των Γελεκτζήδων…» μας γράφει ο αείμνηστος Μεσολογγίτης Κωστάκης Πετρόπουλος.

Ο Δημογέροντας Χρήστος Καψάλης, όταν κυκλώθηκε από τους εισβολείς στο σπίτι του, όπου είχαν συγκεντρωθεί γέροντες και γυναικόπαιδα, έβαλε φωτιά στην πυριτιδαποθήκη.

«Το Μεσολόγγι σκέλεθρο,

γυμνό ξεσαρκωμένο

δεν παραδίδει τα΄ άρματα,

δεν γέρνει το κεφάλι

κρατεί για νεκροθάφτη του,

τοΧρήστοτον Καψάλη».

Ο Επίσκοπος Ιωσήφ επιστρέφει στον Ανεμόμυλο και όταν οι Τούρκοι πάτησαν την νησίδα έβαλε φωτιά, όπως γράφει ο Σπύρος Τρικούπης, «εις φυσεκοφόρονπίθονερρίφθη εις αυτόν, ημιεκάη και ημίκαυστος απεκεφαλίσθη».Ο Ιωσήφ συλλαμβάνεται από τους Τούρκους και θανατώνεται με αποκεφαλισμό στις 13 Απριλίου 1826.

Η ταφή του έγινε στον αύλειο χώρο του Ιερού Ναού Αγίου Παντελεήμονος και αργότερα τα οστά του μεταφέρθηκαν στον Κήπο των Ηρώων όπου υπάρχει στήλη με το όνομά του. Αποκαλύφθηκε στις 27 Μαΐου 1923.

Ζωγράφοι, λογοτέχνες, ποιητές, Έλληνες, Φιλέλληνες και πολλοί άλλοι απαθανάτισαν τη θυσία των Μεσολογγιτών. Ο Εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός στην ποιητική του σύνθεση «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» σε στοίχους του γράφει:

Ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας λέει: «... Έχομεν χρέος να συλλέξωμεν τα σεβάσμια λείψανα και να τα καταθέσωμεν εις μνημείον, όπου η Πατρίς να αποδίδηκατ΄ έτος τον φόρον της ευγωμοσύνης της...».*«Άκρα του τάφου σιωπή*
στον κάμπο βασιλεύει
Λαλεί πουλί, παίρνει σπυρί, κι η μάνα το ζηλεύει.
Τα μάτια η πείνα εμαύρισε' στα μάτια η μάνα μνέει'
Στέκει ο Σουλιώτης ο καλός παράμερα και κλαίει:
«Έρμο τουφέκι σκοτεινό, τι σ΄έχωγω στο χέρι;
Οπού συ μου ΄γινες βαρύ κι ο Αγαρηνός το ξέρει»

Ο Μεσολογγίτης Κωστής Παλαμάς για τους Πολιορκημένους Μεσολογγίτες στο ποίημα του μας λέει:

«Η μεγαλοσύνη στα έθνηδε μετριέται με το στρέμμα με της καρδιάς το πύρωμα μετριέταικαι με το αίμα.»

Το 1884 ο εορτασμός πραγματοποιείται με Δημοτικό πρόγραμμα που υπογράφει ο Δήμαρχος Ηλίας Παπαδόπουλος. Έκτοτε με Β.Δ. της 4 Απριλίου 1907 που Δημοσιεύθηκε στο υπ΄ αριθ. 61 ΦΕΚ τ. Α΄ καθιερώθηκε ο ετήσιος διήμερος εορτασμός της Ιστορικής Εξόδου του Μεσολογγίου. Φουστανελοφόροι και αρματωμένοι μεταφέρουν την Εικόνα της Εξόδου καθώς το Ιερό Ευαγγέλιο, τον Τίμιο Σταυρό του Επισκόπου Ιωσήφ Ρωγών, μετά από τον Μεγάλο Εσπερινό, από τον Ιερό Ναό του Αγίου Σπυρίδωνος στον Τύμβο των Ηρώων όπου ψάλετε η επιμνημόσυνη δέηση, γίνεται κατάθεση στεφάνων, ομιλιών και αναπαράσταση της ανατίναξης του Χρήστου Καψάλη.

Από το 1946 με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου καθιερώθηκε ο δρόμος Θυσίας που ξεκινά από το Μοναστήρι του Αγίου Συμεών και τελειώνει στον Κήπο των Ηρώων. Την Πομπή παρακολουθούν Αρχιερείς, Κληρικοί, η Πολιτική, η Πολιτειακή και η Στρατιωτική Ηγεσία, Εκπρόσωποι Ξένων Κρατών και πλήθος κόσμου.

Το έτος 2006 προσκαλεσμένος από τον Δήμο Ι. Π. Μεσολογγίου και τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ. Κοσμά ήταν ο Μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος.

Ομιλία του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου Κήπος των Ηρώων – Σάββατο του Λαζάρου 2006

Μεσολογγίτες και Μεσολογγίτισσες, Έλληνες και Φιλέλληνες, αυτή η αποψινή συγκλονιστική βραδιά μετέχει και του θρύλου και του θρήνου. Απόψε η Ιστορία κυοφορεί Ιερούς και μεγάλους πόθους απέναντι στους οποίους, εδώ μπροστά στον Ιερό Τύμβο, με προσοχή, με σεβασμό και τιμή και με προσευχή στεκόμαστε όλοι.

Αισθάνομαι αδύνατες τις δυνάμεις μου να αναλύσω, στην αγάπη σας, απόψε τα του θρύλου που είναι συνυφασμένος με την Ιστορία της Εξόδου, αλλά και δεν θέλω κατ' ουδένα τρόπο να ηγηθώ του θρήνου για όσα συνέβησαν σε βάρος των προγόνων μας εκείνη την Ιστορική βραδιά της Εξόδου. Γι' αυτό και θα περιοριστώ, με την άδειά σας, με πολύ αγάπη, να επισημάνω δύο – τρεις σκέψεις που έχω, τις οποίες θέλω να κοινοποιήσω σε όλους σας.

Η πρώτη μου σκέψη είναι ότι, όπως στην Αρχαία Ελλάδα και στην Ιστορία της, σημάδεψε την ιστορική της πορεία η μεγάλη εκείνη εποποιία, θα έλεγα, στις

Θερμοπύλες, έτσι και στην Νεότερη Ελλάδα σηματοδότησε την ιστορική μας πορεία η Έξοδος του Μεσολογγίου. Και οι δυό αυτές επέτειοι ήταν, θα έλεγα, ταυτόσημες, γιατί και στις δυό αυτές κάποιοι λίγοι ετόλμησαν να τα βάλουν με τους πολλούς, κάποιοι γενναίοι ετόλμησαν να υψώσουν το ανάστημά τους εμπρός σε υπέρτερες δυνάμεις και με τον τρόπο αυτό μπήκαν μέσα στην αθανασία.

Μια δεύτερη σκέψη μου είναι ότι, όπως τότε, έτσι και στην Έξοδο, οι ολίγοι θυσιάστηκαν για τους πολλούς και θέλησαν να μην αφήσουν τους Ασιάτες βαρβάρους να περάσουν εδώ στην πατρίδα. Και αυτοί που ήσαν εδώ έπρεπε να την εγκαταλείψουν για να ξαναβρεί η Ελλάδα την ελευθερία που της ανήκε. Έτσι συμβαίνει πάντοτε, λίγοι θυσιάζονται χάριν των πολλών και εμείς οι Έλληνες έχουμε συνηθίσει, αυτή είναι η παράδοσή μας, αυτή είναι η ιστορία μας, χωρίς να το σκεφτόμαστε, με αποκοτιές θα έλεγα, να θυσιαζόμαστε πάντοτε εμείς οι λίγοι για τους πολλούς και αυτό να το θεωρούμε τίτλο τιμής μας.

Μια τρίτη σκέψη μου είναι ότι τότε οι Εξοδίτες, οι άνθρωποι που με ελάχιστες σωματικές και βιολογικές δυνάμεις απεφάσισαν την Ηρωική Έξοδο από τούτη εδώ την μικρή Χώρα. Εκείνο το οποίο έκαμαν ήταν η αντίσταση, η αντίσταση η οποία τους οδήγησε σε απονενοημένο διάβημα. Η αντίσταση όμως η οποία απετέλεσε ένα φωτεινό ορόσημο για την μετέπειτα ιστορία μας, εμπλούτισε την πνευματική μας φαρέτρα, και αυτή η αντίσταση απέναντι στο ποικίλο κακό έγινε για όλους εμάς μια πηγή εμπνεύσεως, κάτι το οποίο διαχρονικά το έχουμε όλοι μας ανάγκη.

Μια τέταρτη σκέψη μου, προτελευταία, είναι ότι αυτή την αντίσταση που έδειξαν εκείνοι οφείλουμε σήμερα και όλοι εμείς να δείχνουμε για κάθε μορφή του κακού και της διαφθοράς, για κάθε τι το οποίο έρχεται πραγματικά να αφαιρέσει τη γνησιότητα από την καθημερινή μας ζωή. Η ευτέλεια της κοινωνικής και της δημόσιας ζωής είναι κάτι που απαιτεί από όλους μας αντίσταση, μια αντίσταση η οποία θα φανεί όχι με τα αιτήματα της διόρθωσης των άλλων, αλλά με την δίκη μας πνευματική, πρώτα απ' όλα, διόρθωση, γιατί αν αυτή η διόρθωση δεν αρχίσει από μας δεν πρόκειται ποτέ να αρχίσει από κανέναν...

Τέλος, επιτρέψτε μου να απευθύνω τον λόγο στην νεολαία της Ιερής, αυτής Πόλεως. Παιδιά μου, πριν από λίγο σας καμαρώσαμε όλοι μας να λιτανεύετε, με εκείνο το συγκλονιστικό βήμα σας, τη μεγάλη αυτή στιγμή για το Μεσολόγγι και για όλη την Ελλάδα. Σας είδαμε να φοράτε τις εθνικές μας στολές, αγόρια και κορίτσια, σας είδαμε να είσαστε παιδιά υπερήφανα, γιατί ανήκετε σ' αυτό το έθνος, γιατί ακολουθείτε τα χνάρια των προγόνων. Παιδιά μου, στα χέρια σας, ύστερα από λίγο, θα παραδώσουμε τη σκυτάλη για την πρόοδο και την ανάπτυξη αυτού του τόπου και είμαστε βέβαιοι γι' αυτό και στην καρδιά μας υπάρχει η ελπίδα και η προσδοκία, ότι τα χέρια σας θα είναι πανάξια, αξιότερα, θα έλεγα, από τα δικά μας, για να κρατήσετε τον τίμιο θησαυρό της παράδοσης, για να

διδάξετε με το ήθος σας, με την αντίστασήσας, με την πολυπραγμοσύνη σας, με την τιμή σας και με την αξία σας όλο τον κόσμο, ότι αυτά όλα που γιορτάζουμε δεν είναι απλές επαναλήψεις μερικών ιστορικών γεγονότων, αλλά είναι πράγματα τα οποία σμιλεύονται μέσα στην καρδιά μας και μέσα στην ψυχή μας.

Αρχιερατικό Τρισάγιο στον Κήπο των Ηρώων-Μεσολόγγι, 2006.

Παιδιά μου, θέλω να σας συγχαρώ, θέλω να σας δώσω την ευλογία μου, την ευλογία της Εκκλησίας, για να πάτε μπροστά, για να προοδεύσετε σε τούτον τον τόπο. Έχετε το ακριβό προνόμιο να διαθέτετε μέσα στην πνευματική σας οικοσκευή, τις παραδόσεις αυτού του λαού μας, παραδόσεις που ξεκινάνε από τη αγία Πίστη μας και στη συνέχεια επεκτείνονται στην αγία Πατρίδα μας.

Μην ξεχνάτε εσείς τα παιδιά, ότι το ιερό, εκείνο κείμενο το οποίο περιλάμβανε το σχέδιο της Εξόδου άρχιζε με την επίκληση: «Εις το όνομα της Αγία και Ομοουσίου Τριάδος». Έτσι πίστευαν οι αγωνιστές και με αυτή την πίστη προχώρησαν μπροστά, γιατί άνθρωποι που δεν πιστεύουν, άνθρωποι, οι οποίοι δεν είναι σε συνάφεια με τις λαϊκές μάζες, με τις μάζες του λαού μας, δεν τα καταλαβαίνουν αυτά και νομίζουν ότι είναι οπισθοδρομικότητες. Αυτά όμως είναι τα ζώπυρα του έθνους, επάνω σε αυτά στηρίξαμε την ελευθερία μας και αυτά πρέπει να τα τιμήσουμε, γιατί αν τα εγκαταλείψουμε τότε θα χαθούμε.

Οι ελίτ πολλές φορές των κοινωνιών ευρίσκονται σε διάσταση με τις κοινωνικές μάζες. Οι κοινωνικές μάζες είμαστε όλοι εμείς εδώ πέρα, όλοι εμείς που γονατίζουμε μυστικά, μπροστά στον Ιερό αυτό Τύμβο, για να δώσουμε όχι μόνο τιμή στους νεκρούς, αλλά για να επαναλάβουμε τους όρκους μας, ότι πιστεύουμε σε Θεό, ότι αγαπάμε την Πατρίδα, ότι πίσω από όλα αυτά βρίσκεται η αληθινή μας ελευθερία, η αληθινή μας πρόοδος και η αληθινή μας ευτυχία.Σας εύχομαι καλό Πάσχα, καλή Ανάσταση. Ο Θεός να είναι πάντοτε μαζί με όλους σας. Αμήν.

Σαν συμπέρασμα της Μεσολογγίτικης αυτής μεγαλοσύνης λέμε ότι ο θάνατος τωνΕξοδιτών*«ΑΝΕΣΤΗΣΕ»* το Έθνος, ο δε εορτασμός ήταν, είναι και πρέπει να παραμείνει ένας πανεθνικός ύμνος αλλά και μνημόσυνο για τις ανθρώπινες υπάρξεις που η θυσία τους έγραψετο μήνυμα της Εθνικής Ελευθερίας: *«Ποτέ πια σκλάβοι».*

Σε λίγες ημέρες θα εορτάσουμε το Άγιο Πάσχα δεχθείτε και τις Ευχές του υπογράφοντα:

Σας εύχομαι η Ανάσταση του Χριστού μας να θωρακίσει τις ψυχές όλων μας.

Το Αναστάσιμο Φώς να γίνει

Οδηγός της Ζωής μας.
Χρόνια Πολλά

Καλή και Ευλογημένη Ανάσταση.